

Vzkaz ekonomu politikovi: Leccos dokážeme odhadnout

Bylo by jistě prospěšné, kdyby politici přijímali nějaké opatření až poté, co si nechají udělat pořádnou analýzu jeho očekávaných důsledků. Tvorba politik v Česku na tento princip někdy rezignuje. Přímo karikaturou na tuto rezignaci je [rozhovor s ministrem práce Petrem Nečasem](#) o plánech na oficiální legalizaci švarcsystému. Mj. říká:

"HN: Propočítávali jste, na kolik by to stát mohlo přijít?

P.Nečas: To absolutně nejde, to nedokážeme. Vůbec nevíme, kolik firem by to využilo. Existují desetitisíce podnikatelských subjektů. Absolutně nejde odhadnout jejich chování. Je nesmysl se o to pokoušet."

Odhadovat chování firem a zaměstnanců jde a podle mě má smysl se o to pokoušet. Jde odhadovat i míru, v jaké by se u nich uchytil případný švarcystém. Samozřejmě, různé odhady jsou více či méně přesné. Jsou více či méně citlivé na použitý model a nezbytné předpoklady. Jsou více či méně zatížené statistickou odchylkou. Jsou více či méně limitované daty, která máte k jejich provedení k dispozici. Nepochybně - snahy odhadnout dopady švarcystému by patřily k těm více citlivým, více limitovaným, atd. než například odhady dopadu změn v podpoře nezaměstnanosti na počet nezaměstnaných.

Přes všechna omezení mi pořád přijde rozumnější mít po ruce alespoň nějaký odhad založený na slušné ekonomii a rozhodovat se s jeho pomocí. Takový odhad může přinejmenším určit interval mezi nejlepším a nejhorším scénářem, což samo o sobě může k rozhodování stačit. Například může nám sdělit, že i při kombinaci všech předpokladů, které nahrávají většímu rozšíření švarcystému, dojde k propadu výběru pojistného o X miliard, a X je ještě akceptovatelné číslo (a ve skutečnosti to bude spíše méně). Ale přijmout opatření (byť krátkodobě!), které může opravdu snížit výběr pojistného o velké miliardy a nemít žádný odhad, to mi přijde prostě hazardérské. Hlavně při představě, že potom by se propady příjmů hasily třeba zvyšováním už tak velmi vysokého pojistného a dalších daní pro standardní zaměstnance.

PS. Detailnější postup, jak odhady dopadů švarcystému získat, jsem samozřejmě nepromýšlel (proč také, když jak vidno chybí koupě-ochotná poptávka :), ale znamenalo by to asi nakalibrovat model daňových úniků kombinovaný s modelem trhu práce, ve kterém různé firmy či typy zaměstnaní se liší v nákladech na organizaci práce na základě pracovní-právního vztahu nebo na základě obchodního vztahu s podnikatelem (bez ohledu na daně). Jakž takž použitelná data pro kalibraci lze snad získat z údajů o rozšíření švarcsystému v různých letech, kdy byl v různé míře omezován, ze statistik o podnikatelských subjektech (změny v počtu živnostníků bez zaměstnanců jsou přinejmenším indikátorem rozšíření švarcsystému), z dat o kontrolách z úřadů práce (které švarcystém v určitém procentu firem každoročně odhalí) atd.